

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical research) ประเภทวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research) และวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ประเภทวิจัยเชิงสำรวจและวิจัยเชิงพัฒนาการ (Survey research and Development research) โดยมุ่งเน้นการสำรวจและศึกษาพัฒนาการและข้อเท็จจริงของการแพร่กระจายงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีน โบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือ สิ่งพิมพ์ประเภทงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนยุคประวัติศาสตร์จีนตอนต้นหรือยุคก่อนราชวงศ์โจวหรือก่อนคริสตศวรรษที่ 11 จนถึงปลายสมัยราชวงศ์ซิง หรือสิ้นสุดยุควรรณคดีโบราณ (ราวคริสตศวรรษที่ 19) ในสำนวนภาษาไทย โดยแพร่กระจายในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงปี พ.ศ.2553 (ค.ศ.2011) เป็นผลงานแปลที่พิมพ์เผยแพร่ภายในประเทศและมีหลักฐานที่ยังสืบค้นได้ในปัจจุบัน โดยลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในกรอบงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ในงานวิจัยนี้เลือกตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างหมวด ก และ หมวด ค โดยประชากรศึกษาหมวด ก หรือในงานวิจัยนี้เรียกว่า “กลุ่มข้อมูลเชิงประจักษ์” ได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่พิมพ์เผยแพร่งานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณโดยตรง สิ่งพิมพ์ในหมวดนี้ประกอบด้วย

- (1) ประเภทหนังสือและตำราประกอบการเรียนการสอนนิเวศวิทยาวัฒนธรรมคดีจีน
- (2) ประเภทหนังสือแปลร้อยกรองจีนหรือกวีนิพนธ์จีน
- (3) หนังสือนิยายจีนโบราณและตำนานบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จีน (ศึกษาเฉพาะกลุ่มนวนิยายประวัติศาสตร์และอิงประวัติศาสตร์ งานวิจัยนี้ *ไม่ได้* ศึกษานิยายจีนโบราณประเภทนวนิยายกำลังภายใน)
- (4) ประเภทงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ศึกษาเฉพาะงานวิจัยหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณเป็นภาษาไทย)
- (5) ประเภทวารสารและนิตยสารที่เกี่ยวข้อง (ศึกษาเฉพาะวารสารหรือนิตยสารที่มีการตีพิมพ์

เผยแพร่งานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณเป็นภาษาไทย)

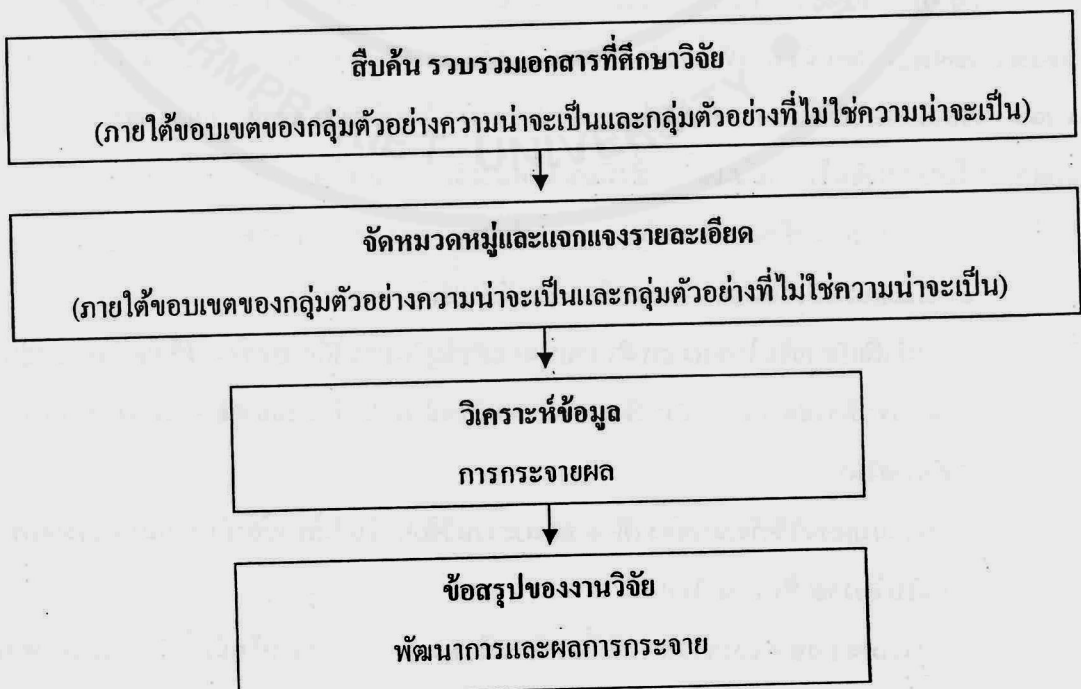
สำหรับ หมวด ค หรือกลุ่มตัวอย่างหมวด “เอกสารสำคัญอื่น ๆ” ได้แก่ งานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณซึ่งเดิมเคยแพร่กระจายในรูปแบบของการจารึกในสถานที่สำคัญที่ได้ปรากฏในประเทศไทย เป็นกลุ่มที่มีขนาดของจำนวนประชากรไม่มาก มีรูปแบบที่พิเศษแตกต่างไปจากหมวด ก และ ข จึงได้รับการจัดลำดับเป็นกลุ่มสุดท้าย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ซึ่งโดยทั่วไปประกอบด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) และการเลือกตัวอย่างแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) สำหรับงานวิจัยนี้เลือกวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงหรือแบบใช้วิจารณญาณ (Judgment Sampling) เนื่องจากเห็นว่าเหมาะสมและแหล่งสืบค้นข้อมูลเอื้ออำนวย กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ความน่าจะเป็นในที่นี้คือ กลุ่มตัวอย่าง หมวด ข หรือเรียกว่า “กลุ่มคาดคะเนหรือกลุ่มตัวอย่าง” ได้แก่ สิ่งพิมพ์ที่คาดคะเนว่าน่าจะเป็นไปได้ของการแพร่กระจายของงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณ ในที่นี้ได้ศึกษารวบรวม 2 ประเภท คือ

(1) ประเภทหนังสือเรียนหรือตำราเรียนวิชาประวัติศาสตร์จีน อารยธรรมจีน วัฒนธรรมจีนและปรัชญาจีน

(2) ประเภทหนังสือหรือตำราเรียนวิชาอารยธรรมตะวันออกและวรรณคดีเปรียบเทียบ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีศึกษาวิเคราะห์

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ วิธีศึกษาค้นคว้า รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือการวิจัยเอกสาร (Documentary Research 资料收集与整理) 2) การเก็บข้อมูลภาคสนามหรือการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (Fieldwork Study 田野作业) 3) การรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามผู้รู้อย่างไม่เป็นทางการ จากนั้นเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description 讲述分析) ทั้งนี้มีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลศึกษาวิจัยนี้ รวบรวมจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ แหล่งข้อมูลประเภทสถานที่และแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ซึ่งผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการสำรวจข้อมูลประมาณ 2 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2551-2553

แหล่งข้อมูลประเภทสถานที่ ได้แก่ หอสมุดที่มีชื่อเสียงภายในกรุงเทพมหานครจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ (เทเวศน์) หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางปริทัศน์ มหามงกุฎ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ได้แก่ ผู้แปล ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านภาษาและวรรณคดีจีน ซึ่งในที่นี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและวิธีสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ บุคคลที่เคยสัมภาษณ์และสอบถามแหล่งข้อมูลวิจัย ประกอบด้วย ผู้มีผลงานแปลและผู้มีผลงานวิจัยด้านวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณ รวมจำนวน 3 ท่าน คือ ฉาวร ลิกขโกศล ทองแถม นางจาง และ อู๋ บุญภัทร ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านภาษาและวรรณคดีจีน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ (อดีตอาจารย์ประจำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ลีถาวรนนท์ (อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาและผู้อำนวยการสถาบันขงจื่อ มหาวิทยาลัยบูรพา ฝ่ายไทย) อาจารย์อุดม ทองคำผดุง (อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ)

กลุ่มบุคคลที่ได้เอื้อเฟื้อข้อมูลที่เกี่ยวข้องและข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 4 “เพื่อศึกษากระบวนการแพร่กระจาย ได้แก่ เงื่อนไขหรือปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์” ได้แก่ โชติช่วง นาดอน หรือ ทองแถม นางจาง (เจ้าของผลงานแปลบทกวีหนังสือ “กวีในภาพ ภาพในกวี”) ส.สุวรรณ หรือสุภัทร ชัยวัฒน์พันธุ์ (ผู้เรียบเรียงหนังสือ “ประวัติวรรณคดีจีน”) บุญบา เรื่องไทย (เจ้าของคอลัมน์ “เรียนโคลงกลอนสมัยดัง” 《学唐诗》 ที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารจีน-ไทยสองภาษารายเดือน) ฉาวร ลิกขโกศล (เจ้าของงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เทียบร้อยกรองประเภท “กลอน” ของไทยและร้อยกรองประเภท “ฉือ” ของจีน) และ อู๋ บุญภัทร (ผู้เรียบเรียงหนังสือ “ร้อยบทกวีถาง”)

วิธีรวบรวมข้อมูลในที่นี้ใช้วิธีผสมผสานระหว่างการสัมภาษณ์และการสอบถามอย่างไม่เป็นทางการ วิธีการสัมภาษณ์นั้นเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลแบบมีจุดสนใจเฉพาะ (focused interview) กล่าวคือ มีการกำหนดประเด็นที่จะสัมภาษณ์ ได้แก่ พื้นฐานความรู้ทางด้านภาษาจีนของผู้แปล พื้นฐานชีวิตครอบครัว แรงจูงใจในการแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีน ประสบการณ์ด้านการแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีน โบราณ ได้แก่ จำนวนผลงาน ต้นฉบับที่ใช้แปล แหล่งข้อมูลที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ปัญหาและอุปสรรคการแปล เป็นต้น

ต่อไปจะขอแจกแจงลักษณะของสิ่งพิมพ์สำคัญ ๆ ที่ผู้วิจัยศึกษารวบรวมตามแหล่งข้อมูลที่อ้างถึงข้างต้น คือ แหล่งข้อมูลประเภทสถานที่และแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ดังตารางต่อไปนี้

ประเภทสิ่งพิมพ์	แหล่งข้อมูล / ผู้เอื้อเพื่อแหล่งข้อมูล
1. หนังสือแปลร้อยกรองจีนโบราณ -หนังสือแปลงานกวีนิพนธ์จีนทั่วไป	หอสมุดแห่งชาติ / หอสมุดมหาวิทยาลัย
-งานแปล ยง อิงคเวทย์	ถาวร สิกข โสภล / หอสมุดมหาวิทยาลัย
-งานแปล โชติช่วง นาคอน	หอสมุดมหาวิทยาลัยและทองแถม นาคจ้าง
2. ตำราเรียนวิชาวรรณคดีจีน -“ตำราประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์จีน” วิชัย พัฒนานุกฤษฎ์	วิไล ลีถาวรนนท์
-“ตำราเรียนวิชาประวัติศาสตร์จีน” เสาวภาคย์ วรลัคนากุล	หอสมุดมหาวิทยาลัย
-“หนังสือประวัติศาสตร์จีน” สุภัทร ชัยวัฒนพันธุ์	หอสมุดมหาวิทยาลัย
3. หนังสือนิยายจีนโบราณ	หอสมุดมหาวิทยาลัย
4. วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง	ถาวร สิกข โสภล
5. วารสาร/นิตยสารที่เกี่ยวข้อง -วารสารจีนไทยสองภาษารายเดือน	ก่อกศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ
-วารสารจันทร์เกษม	หอสมุดแห่งชาติ
6. หนังสือเรียนหรือตำราเรียนวิชาประวัติศาสตร์จีน อารยธรรมจีน วัฒนธรรมจีนและปรัชญาจีน	หอสมุดมหาวิทยาลัย
7. หนังสือหรือตำราเรียนวิชาอารยธรรมตะวันออกและ วรรณคดีเปรียบเทียบ	หอสมุด มหาวิทยาลัย

4.2 วิธีจัดการกับข้อมูล

4.2.1 พิจารณาคัดกรองสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ แต่ละเล่มว่ามีคุณสมบัติหรือลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการในการศึกษาครั้งนี้หรือไม่ รวบรวมสิ่งพิมพ์เฉพาะที่มีความเกี่ยวข้อง

4.2.2 คัดแยกและจัดหมวดหมู่สิ่งพิมพ์

4.2.3 แจกแจงรายละเอียดของสิ่งพิมพ์แต่ละเล่มตามรายชื่อผู้แปลหรือเจ้าของผลงาน โดยลำดับตามปีที่พิมพ์เผยแพร่ก่อน-หลัง

4.2.4 พิจารณาจำแนกคุณสมบัติของนักวิจัยและบทกวีจีนและจัดหมวดหมู่ภายใต้เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวม

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยนี้มีขอบเขตศึกษากว้างขวาง เพื่อความสะดวกในการรวบรวม ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแบบสำรวจและแบบวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเภท นี้คือ

- (1) แบบสำรวจข้อมูล -----ตารางสำรวจรายการสิ่งพิมพ์และข้อมูลตัวแปรที่ต้องการวัด
- (2) แบบวิเคราะห์ข้อมูล----ตารางวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรที่ต้องการวัด

(1) แบบสำรวจข้อมูล ——ตารางสำรวจรายการสิ่งพิมพ์และข้อมูลตัวแปรที่ต้องการวัด :

หรือในที่นี้เรียกว่า “แบบสำรวจรายการสิ่งพิมพ์ประเภทงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณ

ในสำนวนภาษาไทย”

รูปแบบที่ 1 แบบสำรวจรายชื่อสิ่งพิมพ์งานแปลร้อยกรองจีน โบราณ ในภาพรวม

รายชื่อหนังสือ	ผู้แปล	ข้อมูลการจัดพิมพ์	จำนวนหน้า	ประเภทการเผยแพร่	แหล่งที่มาของข้อมูล

รูปแบบที่ 2 แบบสำรวจงานแปลร้อยกรองจีนโบราณประเภทคำราหรือหนังสือทั่วไป

ชื่อหนังสือ		ชื่อผู้แปล			
ปีที่พิมพ์เผยแพร่		ประเภทสิ่งพิมพ์			
ลำดับที่	ชื่อบทกวีภาษาไทย	ชื่อบทกวีภาษาจีน	หน้าที่ปรากฏ	ผู้ประพันธ์	หมายเหตุ (สาระสำคัญ)

รูปแบบที่ 3 แบบสำรวจงานแปลร้อยกรองจีนโบราณประเภทตำราหรือหนังสือของผู้แปลเฉพาะบุคคล
(กรณีผู้แปลบทกวีจีนที่มีผลงานมากกว่า 1 เล่ม)

ชื่อหนังสือ		ตอนที่ / หัวข้อเรื่อง
ชื่อบทกวีภาษาไทย (ชื่อบทกวีภาษาจีน)	ชื่อนักกวีภาษาไทย (ชื่อนักกวีภาษาจีน)	หน้าที่ปรากฏ

รูปแบบที่ 4 แบบสำรวจงานแปลร้อยกรองจีนโบราณประเภทวารสาร
(กรณีที่มีการแบ่งยุคสมัยของบทกวีจีน)

ชื่อวารสาร				ผู้แปล / แหล่งที่มา		
ลำดับที่	ชื่อบทกวี	ประเภท	ชื่อผู้ประพันธ์	ยุคสมัย	หน้าที่ปรากฏ	ข้อมูลผู้ประพันธ์ จารึก

รูปแบบที่ 5 แบบสำรวจงานแปลร้อยกรองจีนโบราณประเภทวารสาร
(กรณีที่มีการเผยแพร่บทกวีจีนในยุคสมัยเดียวกันทั้งหมด)

ชื่อวารสาร			แหล่งที่มา		
ฉบับที่พิมพ์ เผยแพร่	ชื่อคอลัมน์	ชื่อบทกวี (ภาษาไทยและจีน)	ชื่อนักกวี (ภาษาไทยและจีน)	หน้าที่พิมพ์ เผยแพร่	หมายเหตุ (ผู้แปล)

(2) แบบวิเคราะห์ข้อมูล—ตารางวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรที่ต้องการวัด :

แบบวิเคราะห์ข้อมูล 1

“ตารางแสดงการแพร่กระจายงานแปลร้อยกรองจีนโบราณสมัยกรุงรัตนโกสินทร์”

ชื่อยุคสมัย / รูปแบบงานประพันธ์ / ชื่อนักกวี	สิ่งพิมพ์ที่ เผยแพร่ 1 (ชื่อผู้แปลภาษา ไทย/จีน (ถ้ามี))	สิ่งพิมพ์ที่ เผยแพร่ 2 (ชื่อผู้แปลภาษา ไทย/จีน (ถ้ามี))	สิ่งพิมพ์ที่ เผยแพร่ 3 (ชื่อผู้แปลภาษา ไทย/จีน (ถ้ามี))	สิ่งพิมพ์ที่ เผยแพร่ 4 (ชื่อผู้แปลภาษา ไทย/จีน (ถ้ามี))	สิ่งพิมพ์ที่ เผยแพร่ 5 (ชื่อผู้แปลภาษา ไทย/จีน (ถ้ามี))
ลำดับรายชื่อนักกวีที่มีชื่อเสียงก่อน ยุคฉิน					
ลำดับรายชื่อนักกวีที่มีชื่อเสียง ยุคฮั่น					
ลำดับรายชื่อนักกวีที่มีชื่อเสียง ยุคเว่ยฉินและราชวงศ์เหนือใต้					
ลำดับรายชื่อนักกวีที่มีชื่อเสียง ยุคสุยถึง					
ลำดับรายชื่อนักกวีที่มีชื่อเสียง ยุคถัง					
ลำดับรายชื่อนักกวีที่มีชื่อเสียง ยุคซ่ง					
ลำดับรายชื่อนักกวีที่มีชื่อเสียง ยุคหมิงและชิง					

แบบวิเคราะห์ข้อมูล 2

“ตารางแสดงการแพร่กระจายงานแปลกวีนิพนธ์ยุคถึง 300 บท”

ชื่อยุคสมัย / รูปแบบงานประพันธ์ / ชื่อนักกวี ที่คัดสรรจากแบบวิเคราะห์ข้อมูล 1	ชื่อยุคสมัย / รูปแบบงานประพันธ์ / ชื่อนักกวี ในหนังสือ “กวีนิพนธ์ยุคถึง 300 บท”	เทียบเคียงผล

4.4 การออกแบบเครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

4.4.1 การออกแบบเครื่องมือสำรวจข้อมูล

เครื่องมือของงานวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังระบุในข้อ 4.3 ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้

ประกอบการสำรวจข้อมูลและเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญต่อเครื่องมือทั้งสองประเภท โดยเครื่องมือที่ใช้สำรวจข้อมูลปฐมภูมิ หรืองานวิจัยนี้เรียกว่า “แบบสำรวจรายการสิ่งพิมพ์ประเภทงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสำนวนภาษาไทย” ทั้งสิ้น 5 แบบนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวอย่างจาก

“แบบสำรวจเรื่องสั้น” ของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาประเภทของเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ.2511-2520” (ปริญญาณิพนธ์ของฉัตรชัย สุกระกาญจน์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522) และได้ปรับปรุงเป็นแบบสำรวจที่มีความเหมาะสมกับงานวิจัยนี้

4.4.2 การออกแบบเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนแบบวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีขอบเขตและรายละเอียดค่อนข้างซับซ้อน แต่มีความสำคัญค่อนข้างมากในการศึกษาภาพรวมของการแพร่กระจายงานแปลร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และจากแบบสำรวจประเภทแรก ทำให้ทราบว่ามียุคสมัยที่แพร่หลายในสมัยรัตนโกสินทร์จำนวนมากพอสมควร บทกวีที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยนั้นประกอบไปด้วยบทกวีของยุคสมัยต่างๆ ในประวัติศาสตร์จีนแทบทุกยุคสมัย เพื่อให้เห็นภาพของงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณที่แพร่กระจายสมัยรัตนโกสินทร์ว่ามีความครอบคลุมงานประพันธ์ประเภทร้อยกรองทุกยุคสมัยในประวัติศาสตร์จีนและเมื่อเปรียบเทียบกับแต่ละยุคสมัยมีการคัดสรรงานแปลของนักกวีชาวจีนที่มีชื่อเสียงครบถ้วนหรือมีจำนวนมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องออกแบบโมเดลโครงสร้างวิวัฒนาการของร้อยกรองจีนโบราณในประวัติศาสตร์จีนที่ได้มาตรฐานและการสร้างความน่าเชื่อถือของแบบวิเคราะห์นี้ ดังนั้นจึงได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

(1) สอบถามความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญชาวจีนเพื่อแนะนำและยืนยันแหล่งข้อมูลที่ควรสืบค้น ซึ่งจากการสอบถามพบข้อสังเกตว่า คำราชาชาวจีนที่แนะนำงานประพันธ์ร้อยกรองจีนโบราณที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในส่วนใหญ่มิมีเนื้อหาไม่ครอบคลุมและไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับหรือยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร การออกแบบโมเดลโครงสร้างในภาพรวมของวิวัฒนาการร้อยกรองจีนโบราณในประวัติศาสตร์ นักวิชาการชาวจีนส่วนใหญ่แนะนำให้ศึกษารวบรวมจากตำรา 2 ประเภท ได้แก่

หนึ่ง ตำราด้านประวัติศาสตร์จีน หรือ “จกั๋วเหวินเสวี่ยสื่อ” 《中国文学史》

สอง ตำราที่รวบรวมผลงานประพันธ์ที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์จีน หรือ “จกั๋วลี่ไต้จิวผั่นเสวี่ยน” 《中国历代作品选》 หรือหมายถึงหนังสือ “งานประพันธ์คัดสรรแห่งประวัติศาสตร์จีน”¹

(2) สืบค้นแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แหล่งข้อมูลเพื่อการรวบรวมรายชื่อนักกวีที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์จีนโดยไล่ลำดับความสำคัญจากกว้างสู่จุ่ม ดังนี้

แหล่งข้อมูลลำดับแรก (1) —— 《中国文学史》(第 1-4 卷)

袁行霈主编. 第 2 版. 北京 : 高等教育出版社, 2005. (第 1 版, 1999)

“ประวัติศาสตร์จีน” (หยวนสิงเพี้ย เรียบเรียง) เริ่มจากการทำความเข้าใจและไล่ลำดับยุคสมัยของ

¹ แหล่งยืนยันข้อมูล รองศาสตราจารย์เฉียว เหมินหมิน 谢仁敏 วุฒิปริญญาเอกด้านวรรณคดีจีนโบราณ ปัจจุบันสังกัดคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกว่างซี 广西大学文学院中国古代文学专业 และอาจารย์หลี่หง 李红 นักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยซานตง สาขาวิชาการศึกษาด้านวรรณคดีโบราณ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 山东大学中国古典文献学研究生 (ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองท่านเป็นอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ระหว่างปี พ.ศ.2554-2555).

การแพร่กระจายงานประพันธ์ประเภทร้อยกรองจีนสำคัญ ๆ ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์จีน ซึ่งมีหนังสือ “ประวัติวรรณคดีจีน” ที่ตีพิมพ์เผยแพร่จำนวนมากหลายสำนักพิมพ์ ในที่นี้ผู้วิจัยอ้างอิงหนังสือ “ประวัติวรรณคดีจีน” เล่มที่ 1-4 พิมพ์โดยสำนักพิมพ์การอุดมศึกษาแห่งชาติจีน (高等教育出版社) พิมพ์เผยแพร่ ปี ค.ศ.2005

เป็นหลัก

แหล่งข้อมูลลำดับที่สอง (2)——《中国历代作品选》(上、中、下编)

朱东润主编. 再版. 上海: 上海古籍出版社, 2008. (第1版, 1979-1980)

“งานประพันธ์คัดสรรแห่งประวัติศาสตร์จีน” เล่มที่ 1-3 (จตุตถุณ เรียบเรียง) งานวิจัยนี้เลือกศึกษาสำนวนของสำนักพิมพ์ตำราโบราณเชิงไฮ้ 上海古籍出版社 พิมพ์เผยแพร่ปี ค.ศ.2008 เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลที่เน้นรวบรวมรายชื่อผลงานประพันธ์ที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์วรรณคดีจีน ประกอบไปด้วยงานประพันธ์ประเภทร้อยกรองและร้อยแก้วพร้อมตัวอย่างรายชื่อนักประพันธ์คนสำคัญ ๆ

เมื่อได้ลำดับยุคสมัยการแพร่กระจายวรรณกรรมร้อยกรองจีน โบราณรวมถึงนักกวีที่มีชื่อเสียงแห่งประวัติศาสตร์จีนของแต่ละยุคแล้ว ทำให้ยืนยันได้ว่าการแพร่กระจายของวรรณกรรมร้อยกรองจีนแห่งประวัติศาสตร์จีนยุคที่มีความรุ่งโรจน์สูงสุด คือยุคทองของ “ฉือ” สมัยถัง วิวัฒนาการสู่ร้อยกรองยุคทองของ “ฉือ” สมัยซ่ง ซึ่งต่างเป็นรูปแบบงานประพันธ์ร้อยกรองที่มีชื่อเสียงแนวหน้าสืบทอดควบคู่กันในทุกยุคสมัย ต่อมา ยุคของ “ถัง—ฉือและซ่ง—ฉือ” 唐诗宋词 มีนักกวีที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก แหล่งข้อมูลทั้งสองแหล่งข้างต้นนั้นกล่าวได้ว่าเป็นโครงสร้างภาพรวมของการศึกษาร้อยกรองจีน แต่เมื่อต้องการศึกษาลงรายละเอียด กวีถึงและซ่ง โดยอย่างยิ่งในการตรวจสอบความแม่นยำของชื่อนักกวีและกวีนิพนธ์จีนฉบับภาษาไทย เทียบเคียงกับฉบับภาษาจีนนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องสืบค้นแหล่งข้อมูลที่น่าเสนอเนื้อหาเฉพาะทางนี้ แหล่งข้อมูลศึกษาอ้างอิงเพิ่มเติมแหล่งที่ 3-5 จึงได้แก่

แหล่งข้อมูลลำดับที่สาม (3) ——《唐诗鉴赏辞典》

萧涤非、程千帆等人撰写. 上海: 上海辞书出版社, 1982年6月

“พจนานุกรมศัพท์ประพันธ์ประเภทฉือยุคถัง” เรียบเรียงโดยเชียวตีเฟย เจิงเจียนฝาน เป็นต้น พิมพ์โดยสำนักพิมพ์เซี่ยงไฮ้ศัพทานุกรม ปี ค.ศ.1982 ถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่ได้รวบรวมรายชื่อนักกวีชาวจีนสมัยราชวงศ์ถังและบทกวีประเภท “ฉือ” ของนักกวีที่ได้รับการถ่ายทอดและจารึกสู่คนรุ่นหลังซึ่งมีความสมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับ

แหล่งข้อมูลลำดับที่สี่ (4) ——《宋词鉴赏辞典》

贺新辉主编. 北京: 北京燕山出版社, 1987年3月

“พจนานุกรมศัพท์ประพันธ์ประเภทฉือยุคซ่ง” เรียบเรียงโดยเหอจินฮุย สำนักพิมพ์เป่ย์จิงเหยียนซาน ปี ค.ศ.1987 แหล่งข้อมูลที่ได้รวบรวมรายชื่อนักกวีและบทกวีประเภท “ฉือ” ของนักกวีแต่ละรายที่

ได้รับการถ่ายทอดและจารึกสู่คนรุ่นหลังซึ่งเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้

แหล่งข้อมูลลำดับที่ห้า (5) —— 《唐诗三百首》

邱燮友著译. 台湾: 三民书局印行, 72年5月修订三版

การศึกษามทกวีจีนในยุคทองแห่งประวัติศาสตร์จีนนั้น บทกวียุคถึงจัดได้ว่ามีชื่อเสียงและแพร่หลายสืบทอดเป็นที่ยอมรับสู่ปัจจุบัน คำว่า “ถึงชื่อซานไปโส่ว” 《唐诗三百首》 หรือ “กวีถึง 300 บท” มีการพิมพ์เผยแพร่ออกมาหลายสำนวน ที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ ฉบับของ ชิว เซี่ยเอ๋ว สำนักพิมพ์ซานหมิงซงจี้ ได้หัววัน คำว่า “ถึงชื่อซานไปโส่ว”² นี้ มีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นตำราที่บังคับให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาชาวจีนศึกษาเล่าเรียนและสามารถจดจำเนื้อหาบทกวีที่มีชื่อเสียงจากกวียุคถึงจำนวนถึง 300 บทนี้ได้ ตารางวิเคราะห์ข้อมูล 1 ---- “ตารางแสดงการแพร่กระจายงานแปลร้อยกรองจีนโบราณสมัยกรุงรัตน โกสินทร์” ซึ่งมีตัวแปร คือรายชื่อนักกวีจีนตั้งแต่ก่อนราชวงศ์ฉินถึงปลายราชวงศ์ซ่งนี้ เดิมรวบรวมและอ้างอิงจาก แหล่งข้อมูล 4 เล่มข้างต้น แต่เพื่อให้ครอบคลุมรายชื่อนักกวีจีนยุคถึงที่ได้ปรากฏในตำรา “กวีถึง 300 บท” ที่กล่าวถึงนี้ด้วย ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มคุณค่าและศักยภาพของตารางวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเทียบเคียงและเพิ่มเติม รายชื่อของนักกวีถึงจากตำราดังกล่าวพร้อมด้วย ซึ่งการจัดทำแบบวิเคราะห์ข้อมูล ตารางที่ 2 นี้จะทำให้เกิดผลพลอยอื่นตามมาด้วย กล่าวคือ ข้อดีของตำรา “ถึงชื่อซานไปโส่ว” คือนอกจากเป็นตำราโบราณที่แนะนำชื่อนักกวีและบทกวียุคถึงที่ได้รับการคัดสรรว่ามีคุณภาพที่สุดแล้ว ผู้รวบรวมยังได้จัดหมวดหมู่ รูปแบบงานประพันธ์ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ร้อยกรองจีนยุคถึงที่แพร่หลายใน รัตนโกสินทร์เป็นร้อยกรองที่จัดว่าอยู่ในรูปแบบการประพันธ์ที่สำคัญ ๆ ประเภทใดบ้าง ซึ่งข้อมูลนี้จะนำไป อ้างอิงในบทสรุปงานวิจัยต่อไป

นอกแหล่งข้อมูลข้างต้นแล้ว แหล่งข้อมูลประเภทอินเทอร์เน็ตที่ได้ศึกษาอ้างอิงหรือเทียบเคียง คือ

<http://baike.baidu.com> (ข้อมูลที่มาของ “กวีถึง 300 บท” และรายชื่อบทกวี)

<http://xanghun.blog.163.com> (รายชื่อนักกวีชาวจีนที่มีชื่อเสียงแต่ละยุคสมัย)

<http://www.poptool.net/chinese> (รายชื่อนักกวีชาวจีนที่มีชื่อเสียงแต่ละยุคสมัย)

4.4.3 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย

เพื่อให้เครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงตรง ได้มาตรฐานและน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยยังได้เชิญผู้รู้ชาวจีน จำนวน 4 ท่านตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเครื่องมือวิจัยเพิ่มเติม

ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่านแรกเป็นอาจารย์แลกเปลี่ยนมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ คือ ผู้ช่วย

² “กวีถึง 300 บท” 《唐诗三百首》 เป็นผลงานของนักปราชญ์ชาวจีนสมัยจักรพรรดิเฉียนหลง แห่งราชวงศ์ซ่ง ชื่อว่า เหวินถางทุ่ยชื่อ (衡塘退士)นามเดิม ซุนจู (孙洙)(มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ.1711-1778) เหวินถางทุ่ยชื่อและภรรยาของเขาได้รวบรวมกวีนิพนธ์นักกวีถึง 77 ราย ทั้งสิ้น 311 บท โดยแบ่งเป็นบทกวีประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่นิยมมาแต่โบราณ (รูปแบบกวีประกอบด้วย 五言古诗 33首、乐府 46首、七言古诗 28首、七言律诗 50首、五言绝句 29首 และ 七言绝句 51首) (ออนไลน์ <http://baike.baidu.com>)

ศาสตราจารย์ ชุน เฟิงเฟย 孙鹏飞 วุฒิกการศึกษาปริญญาโทด้านภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์ประยุกต์ (语言学与应用语言学) จากมหาวิทยาลัยคุรุศาสตร์เซี่ยงไฮ้ 上海师范大学 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยซือเหอจื่อ 石河子大学 และรองศาสตราจารย์เซี่ยเหวินหมิ่น 谢仁敏副教授 วุฒิกการศึกษาปริญญาเอกด้านวรรณคดีจีนโบราณ ปัจจุบันสังกัดคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกวางซี 广西大学文学院 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

นักศึกษานิพนธ์ปริญญาโทชาวจีน 2 ราย ได้แก่ อาจารย์อาสาสมัคร โครงการแลกเปลี่ยนจากสำนักงาน ยันเปียนแห่งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ อาจารย์หลี่หง 李红 นักศึกษานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัย ซานตง สาขาวิชาการศึกษาศาสตรบัณฑิตจีนโบราณ 山东大学中国古典文献学研究生 และอาจารย์ ไป่ หลิงหลิง 白玲玲 นักศึกษานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยซานตง สาขาวิชาอักษรศาสตร์และภาษาจีน 山东大学中国语言与文字学研究生³

นอกจากนั้นยังมีนักศึกษานิพนธ์ปริญญาโทชาวจีน หลักสูตรการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง 2 ราย ได้แก่ นางสาวเมธาวิ (ชื่อภาษาจีน 王利娇) และนางสาวปิยะนุช (ชื่อภาษาจีน 田志云) พิสูจน์อักษรและเทียบเคียงความถูกต้องของชื่อเฉพาะภาษาไทยและเทียบเคียงกับชื่อภาษาไทยอีกชั้นตอนหนึ่ง

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.5.1 กระบวนการจำแนกข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ระหว่างการจำแนกชื่อนักกวีจีนและบทกวีจีนกับยุคสมัยต่าง ๆ เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวนมากไม่ได้กำกับหรือระบุชื่อนักกวีและชื่อบทกวีภาษาจีน ทำให้ยากลำบากต่อการจัดกลุ่มภายใต้เครื่องมือวิจัยที่ได้ออกแบบ ดังนั้น ลำดับแรก จำต้องผ่านขั้นตอนการชำระ เทียบเคียงรายชื่อนักกวีและบทกวีจีนให้ตรงกันเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลมีความชัดเจนแม่นยำ กระบวนการตรวจสอบ สืบค้นและเทียบเคียงชื่อบทกวีและนักกวีจีนนี้ กระทำโดยผู้วิจัยถอดความจากภาษาไทยโดยมี Key word หรือคำสำคัญในการสืบค้นและเทียบเคียง ได้แก่ ชื่อนักกวี ชื่อนามเฉพาะของสถานที่ สิ่งของ บุคคล เหตุการณ์สำคัญที่ปรากฏในเนื้อหาของบทกวีภาษาไทย เป็นต้น จากนั้นได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ชาวจีน 2 ท่าน คือ อาจารย์หลี่หง (นักศึกษานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยซานตง สาขาวิชาเอกสารวรรณคดีจีนโบราณ) และอาจารย์ไป่ หลิงหลิง (นักศึกษานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยซานตง สาขาวิชาอักษรศาสตร์และภาษาจีน) ทบทวนและสืบค้นชื่อบทกวีจีนจากเอกสารอ้างอิงสำคัญ ๆ ซึ่งสิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้กำกับชื่อนักกวีและบทกวีจีนพบว่าส่วนใหญ่เป็นบทกวีที่ปรากฏในยุคสมัยราชวงศ์ถัง ประเภท “ฉือ” ราชวงศ์ซ่ง ประเภท “ฉือ” และบทกวีของเถาหยวนหมิง งานวิจัยนี้จึงได้เทียบเคียงกับแหล่งอ้างอิงจากสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับจำนวน 3 เล่ม

³ ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ราย ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะภาษาและวัฒนธรรมจีน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติระหว่างปี พ.ศ. 2554-2555.

นอกเหนือจากนั้นยังได้สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติมด้วย

แหล่งอ้างอิงสำหรับเทียบเคียงชื่อนักกวีและบทกวีเป็นภาษาจีน ได้แก่

- หนังสือ “พจนานุกรมศัพท์ประพันธ์ประเภทชื่อยุคถัง” เรียบเรียงโดยเชียวตีเฟย เฉิงเขียนผ่าน เป็นต้น พิมพ์โดยสำนักพิมพ์เซี่ยงไฮ้ศัพทานุกรม ปี ค.ศ.1982 (萧涤非、程千帆等人撰写《唐诗鉴赏辞典》上海：上海辞书出版社，1982年6月)

- หนังสือ “พจนานุกรมศัพท์ประพันธ์ประเภทชื่อยุคซ่ง” เรียบเรียงโดยเหอจินฮุย สำนักพิมพ์เป่ย์จิงเหยียนซาน ปี ค.ศ.1987 (贺新辉主编《宋词鉴赏辞典》北京：北京燕山出版社，1987年3月)

- หนังสือชุด “นักประพันธ์แห่งประวัติศาสตร์จีนคัดสรร” เป็นชุดหนังสือที่ผลิตโดยสำนักพิมพ์ได้วันที่สามารถศึกษาข้อมูลนักกวีชาวจีนและผลงานการประพันธ์ที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์จีนได้ค่อนข้างสมบูรณ์ เล่มที่ศึกษาหลักในงานวิจัยนี้ คือ “กวีนิพนธ์เถาหยวนหมิงกัศสรร” พิมพ์โดยสำนักพิมพ์เหยียนหลิว (บริษัท จำกัด) ได้วันที่พิมพ์ ค.ศ.1988 เรียบเรียงโดยสวีเว่ยเซวี่ยน (徐巍选注《中国历代诗人选——陶渊明诗选》，台湾：源流出版事业股份有限公司，1988年7月第一版)

4.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานรายชื่อ เช่น

- 1) พิจารณาบทร้อยกรองจีนที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยตามยุคสมัยในประวัติศาสตร์จีนแต่ละยุค
- 2) พิจารณาประเภทของบทร้อยกรองจีนที่แปลเป็นภาษาไทย
- 3) เปรียบเทียบปริมาณของนักกวีและบทกวีที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยตามแต่ละยุคสมัย

ประวัติศาสตร์จีน

- 3) พิจารณาความถี่ของรายชื่อนักกวีและรายชื่อบทกวีที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทย
- 4) พิจารณารวมจำนวนบทกวีที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยของสิ่งพิมพ์แต่ละเล่มหรือผู้แปลแต่ละ

ราย

- 5) พิจารณารวมจำนวนบทกวีที่ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยของนักกวีชาวจีนแต่ละราย
- 6) พิจารณาจุดเด่นและจุดด้วย ปัจจัยขับเคลื่อนและอุปสรรคของการแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีน

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นต้น

5. การเสนอผลวิจัย

เสนอผลวิจัยแบบพรรณาวเคราะห์ (Analytical Description) ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) ผลการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์การแพร่กระจายของวรรณกรรมร้อยกรองจีน โบราณของประเทศแหล่งกำเนิด ด้านขอบเขต ลักษณะหรือรูปแบบงานประพันธ์ นักกวี และบทกวี เป็นต้น

2) ผลการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์การแพร่กระจายของวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ ขอบเขต รูปแบบ ความนิยมในการคัดเลือกวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณว่างานประพันธ์ยุคสมัยใด นักประพันธ์รายใด และบทกวีใดบ้างที่ได้รับความนิยมแปลเป็นสำนวนไทยจากลำดับมาก-น้อย เป็นต้น

3) ผลการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการแพร่กระจายของงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ เจื้อนใจหรือปัจจัยที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการแพร่กระจายวรรณกรรมร้อยกรองจีนในสำนวนภาษาไทย

4) สังเคราะห์ข้อเสนอแนะจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการแพร่กระจายงานแปลวรรณกรรมร้อยกรองจีนโบราณในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในด้านการศึกษาและการเรียนการสอน รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในระดับกว้างและระดับลึกยิ่งขึ้นต่อไป